

NÉPNEVELŐ.

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

A MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATH. NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA.

KIADJA A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT.

Megjelenik minden vasárnap egy ívnyi terjedelemben.

Megkapja e lapot minden kath. népoktatási intézet egy-egy példányban **ingyen**.

Előfizetési ár: egész évre 3 frt. Kéziratokat nem küldünk vissza.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

Királyi Pál utca 13. szám.

(Szent-István-Társulat).

A hirdetések árszabálya:

A pályázati hirdetéseknek **minden egyes szövege**ért, minden közlés után 3 kr. (6 fillér) fizetendő. — Egyéb hirdetéseknek **egész oldal** 16 frt, fél 8 frt, negyedrészt 4 frt és egy nyolczadrészt oldal 2 frt. A 30 kr. bélyegilletéket a hirdető fizeti.

A díjak előre beküldendők a Szent-István-Társulathoz

A tanterv revíziója.

Alig mondta ki közoktatásügyi miniszterünk a népiskolai tanterv revíziójának szükségességét, megindult e tárgyban az eszmecsere lapokban, tanítógyűléseken. Ritkán került még tárgy szónyegre, mely ily mélyen érintette volna a tanügyi köröket, mely oly általános érdeklődést tudott volna kelteni, mint ez, jeléül, hogy a jelenlegi tanterv ólomsúlyljal nehezedik tanítóra s tanítványra egyaránt. Különösen az osztatlan iskolák tanítói azok, kik hangosan emelik fel szavukat a tanterv türehtlen kívánalma miatt s jelzik is egyuttal azon irányt, melyen a revideált tantervnek haladni célszerű és üdvös volna, ha eredményt akar biztosítani. Ezen irány nem lehet más, mint elkülöníteni az osztatlan iskolát az osztott iskolától s figyelembe véve azon ez idő szerint leküzdhetlen nehézségeket, mikkel faluhelyeken küzdeni kell. Kevesebb anyagot kérünk, mint az eddigi tantervbe általánosan előíratott. Részletesen is felmenti egyik-másik hozzá szóló kartárs, miből mennyit tartana eredménnyel feldolgozhatónak s egész tanulmányt ad a tantárgyak csoportosításáról. Magam is a mondó vagyok, a tanterv revíziójának ideje elérkezett. De én magasabb szempontból óhajtanám az ügyet felfogni, mint a saját érdekem kívánja, magasabb szempontból, mert én vagyok az iskoláért, nem az iskola én érettem. E magasabb szempont pedig első sorban is azt kívánja, a mit a népiskolától várunk, a mi a népiskolának feladata, célja, rendeltetése. Ez pedig semmi más, mint általános műveltséget nyújtani. Ha pedig ez a cél általános, a mint általánosnak kell lenni, már hazafüti szempontból is, ki van zárva a cél tekintetéből a megkülönböztetés osztott és osztatlan iskola között. Minden honpolgárnak egyenlő joga van a törvény előtt, minden honpolgár egyenlően köteles a közügyekért áldozni, a közterheket viselni, egyenlően joga

is van az általános műveltségre. Ne tegyünk hát különbséget falusi és városi polgár között, a mint különbséget teszünk akkor, ha az elsőnek kisebb mértékkel mérünk, mint a másodiknak. A fődolog az új tantervnel, hogy az valóban, minden nyilvánulásában a *népiskola* számára készüljön. Hogy egyik-másik tanító talán hosszabb idő alatt éri el célját, az nem bizonyít a mellett, hogy ő neki törvény által adjunk jogot kevesebb ambícióval törni a cél felé. Lehetlent kívánni úgy is hiába kívánnak. Meglehet, hogy egy generációval nem fog boldogulni a tanító, de azért a jövődőtől is csak azt kívánni, mit előde fáradságos munkával elért, nem lehet. A cél egy, az eszköz is csak egy lehet.

A mi már most a tanterv lényegét illeti, azt én nem a tárgyak mikénti csoportosításában, nem a tananyag mikénti elrendezésében keresem. Fennebb mondtam, hogy az az első és legfontosabb tennivaló, hogy az iskola valóban, a maga igaz értelmében a nép iskolája legyen. És ha ezt akarjuk, a mint mást nem akarhatunk, úgy vegyünk példát a tanítók tanítójától, Üdvözítő Jézus Krisztusunktól, ki tanított nagyokat és kicsinyeket, ifjakat és aggokat, tanította mindazokat, kik szomjuhozak az igazságot, a tudást. A népiskolának a szervezettel azon helyet kell biztosítani, hol megtalálja a maga helyét a nép minden rétege, azt a helyet kell biztosítani, hol a szeretetet szívhatja magába mindenki, szeretetet felebarátja, hazája, előljárója s kötelességei iránt. Hol a szeretet nem él, ott rideg az élet, küszöbön a meghasonlás, onnan elköltözik a mindent éltető béke, oda beköszönt a szükség, mert ott nincs jelen az Isten. Az iskola, midőn kiműveli az ész, eszköz ad az anyagi és szellemi javak megszerzésére s ezek által nyugodtta s megelegetetté teszi a szívet, s talajt teremt a szeretet magvának elhíntésére s tenyészésére, mi nélkül nincs e földön boldogság.

Tehát a tanterv-reviziónál gondoljunk arra, hogy az iskolának hivatása nemcsak *tanulttá*, de *boldoggá* is tenni e népet. Ha pedig erre gondolunk, úgy az eszközeink is e cél szolgálásában kell hogy álljanak. Ez eszköz pedig semmi más, mint a mi az iskola célja. Az iskola célja pedig a *nevelés és oktatás*. Az új tantervben mint ezt a cél kívánja, a *fél helyet a nevelés* foglalja el, sőt talán azt is mondhatnók: a *fő helyet*, mert a szeretetre, kötelességtudásra oktató szó többet ér a tudás bármily mérvénél. Amde a nevelésnek különféle ágai vannak. Lehet a nevelés értelmi, erkölcsi s vallásos nevelés. Hogy ezek között különös súlyt fektessünk-e egyik vagy másikra, azt megmutatja a művelődéstörténet. A mennyire az emberi tudomány földérite, a vallásosság különböző formában, de azért mindig meg volt az emberben. A vallásosság él, mióta az ember él, egy idős a teremtéssel, s ha másból nem is, de magából csak a világtörténelmi eseményekből vonjuk le a következtetést, arra a meggyőződésre jutunk, hogy ezen érzelmelelni is fog az emberekben, míg ember él a földön. A vallásos érzelmelek, a hitnek boldogító hatalma, minden más érzelmele fölötte áll. Ez a fájdalomban enyhet, a nyomorban vigaszt nyújt. Forrása a reménynek s szeretetnek, benne él az az isteni szikra, mely életet ad s áldást áraszt.

Itt vagyok tisztelt kartársaim, hová jutni akartam. Szívem érzelmeit tárom ki e néhány sorban, azon érzelmeleket, melyek e mindig hű, mindig igaz, de sokat szenvedett nemzetért dobogtatják szívemet. Látom, mily súlyosan nehezedik a magyar népre az élet gondja, látom, hogy arca verejtéke öntözi a földet, mely kenyerét adja, látom amint elvetett magocskájára az Ég áldását esdi le, de látom azt is, midőn a jég által letarolt vetése fölötte könybe borult szemmel siratja egész évi fáradságos munkáját, míg kebléből önkénytelenül tör elő a megnyugvás, a remény. *»Isten adta, el is vette, legyen meg az Ő akaratja.«* Ne feledkezzünk meg erről a balsors által régen tépett jó magyar népről; de minden erőnkkel, minden igyekezetünkkel oda törekedjünk, hogy a tanterv-revizio alkalmával a népiskola tantárgvai között az *első helyet a vallásos nevelés foglalja el*. Istennel s a királlyal e szent hazáért *törjünk előre* bátran, lelkesen, hogy elmondhassunk, embert neveltünk Isten országának, hazánknak s nyugodtan tekinthessünk vissza göröngyös utunkra, mert kötelességeinket megtettük.

Szomorú János.

A lakóhelyi ismeretekről.

E lapok ez évi 9. számában azt ajánlottam: Ne töröljük el a beszéd- és értelemgyakorlatokat, hanem javítsuk. Ebben a cikkemben a javításra irányuló első javaslatomat teszem meg.

Javítsuk meg első sorban e tantárgy címét! Először azért, mert nem jó; másodsor azért, mert sokan a rossz czimből kiinduló következtetések kapcsán hadat üzennek a tárgynak és kiirtására törekcszenek.

Mi a ma nálunk beszéd- és értelemgyakorlatok néven ismert tantárgy célja? 1. *Az, hogy a gyermek érzelmele élesíttessenek*. 2. *hogy a gyermek magával hozott tapasztalatai rendeztessenek* (érzelme-fejlesztés). 3. *Ez az érzelme-fejlesztés vegye tekintetbe a népiskola középső tagozatát a III—IV. osztályt (a reáliakra való előkészítés.)* 4. *E tantárgy segítségével nemcsítse a tanító a gyermek érzelmelelt, akaratát.*

Meg lehet a népiskola alsó tagozata (I—III. oszt.) e cél nélkül? Nem.

Hogy a népoktatás maga elé tűzött célját elérhesse, a közvetlen szemléltetés útján szerzett ismeretek nagy mennyiségét kell hat év alatt a gyermek lelkében gyümöleszőzoleg elhelyeznie. A közvetlen szemléle nélkül nyújtott ismeret nem ismeret. Ezt mindenki elismeri. *De a rosszul szemléltetett dolgok ismerete sem ér sokat*: azért, mert homályos, hiányos, vagy hibás képzetek a gyümölessei. Az ilyen képzetekből fejlődő szelleme világ pedig gyöngé nagyon. A népiskola a nevelés fogalma által szükségesnek jelzett erkölcsi értékű javak (ismeretek) nagy anyagából csak egy kis részt és ebből is csak az elemeket képes átültetni az ifjú nemzedék szívébe, lelkébe. S mivel a népiskola növendékeinek csak egy elenyésző perczentje kap további képzést, a legnagyobb rész ellenben összes művelődését a népiskolában nyeri: az emberi tökélesbülés jól felfogott érdekében a népiskola elengedhetlen kötelességévé válik, hogy a célban foglalt erkölcsi értékű javak (ismeretek) eleméit jól ültesse át a reábizottak lelkébe. Azaz: jó képzeteket alkottasson a tanító, hogy jó fogalmak származhassanak a gyermek lelkében, mert ezek a lélek életének alapelemei.

Igen, de szemléltetés nélkül, vagy rossz szemléltetéssel ezt elérni nem lehet. Jól kell tehát szemléltetni.

Csak hogy az iskolába lépő gyermekről igazán elmondható ám: Vannak szemei a látásra, vannak fülei a hallásra, de nem hall. Érzelmele — az iskola fontos célját tekintve — hasznavehetetlenek. Ezt tanítók előtt bizonyítani nem kell. Ezért *Comeniustól* mai napig minden komoly paedagogus kívánta, hogy a gyermek szellemele (tehát az érzelmele stb. is) a rendszeres tanulás érdekében előbb jól meg kell *érlelni*. Azaz: hogy a gyermek a népiskola célja által szükségessé tett tudomány-elemeket (tantárgyakat) értékesen elsajátíthassa: érzelmelele élesíteni kell; a családban és a lakóhelyen szerzett tapasztalatai ismereteit kijavítani, kiegészíteni egyszóval rendezni elengedhetlenül szükséges. De hogy ez a munka — általános érteke

mellett — közvetlen hasznot is hajtson, ezért a szellemérlelés oly irányban történjek, hogy egyszersmind bizonyos fokú előkészítést is kapjon a gyermek a későbbi erkölcsi- és reális oktatás érdekében.

Ezt eddig senki sem tagadta. Mostanában csak az vált kérdésessé, vajjon ez a szellemérlelés az úgynevezett b. és ért. gyakorlatokkal, vagy az olvasás útján történjek.

Akár egyik, akár a másik úton kísérlenék meg ezt az elengedhetlenül szükséges munkát, egy bizonyos: az, hogy a cikk elején jelzett célt el kell érni.

De hogyan?

Ott kezdődjék az oktatás, a hol a tapasztalatok végződnek! Ez fontos parancs. A gyermek oktatását tehát tapasztalatainak figyelembe vétele nélkül végezni nem lehet. Milyen tapasztalatai lehetnek egy iskolába lépő gyermeknek? *Lakóhelyi tapasztalatai.* Vagyis: mivel száz gyermek közül kilenczvenkilencz lakóhelyén kívül nem volt és a ki volt is, oly soká nem időzött a vidéken, hogy e nemű tapasztalatai a lakóhelyen szerzettekét átalakíthatták volna, azt lehet mondani: minden iskolába lépő gyermek csak arról tud egyet-mást, a mi családjában, szomszédjában, lakóhelyén van, vagy történt. Tehát ismételjük, a gyermeknek tapasztalatai köre a lakóhely határát át nem lépheti.

Most logikusan az következne, hogy bebizonyítsam, miszerint a lakóhelyi tapasztalatok, ismeretek szellemérlelő rendezése pusztán az olvasókönyv alapján lehetetlen. Mivel azonban e helyen ezzel a kérdéssel szándékosan csak rapsodice foglakozom, s mert most csupán a cím-kérdést tűztem ki tárgyalásra, a jelzett tételt egy másik cikkre hagyom; e helyett, az eddig mondottak alapján egyenesen annak bebizonyításába kezdek, hogy a beszéd- és értelem-gyakorlatok helyett e tantárgyat *lakóhelyi ismereteknek* nevezzük.

Tehát az eddig beszéd- és értelem gyakorlatok néven szerepelt tantárgy keretében az lett volna a cél, hogy a tanító a gyermek ismereteit (tapasztalatait, képzetait) rendezze. Hogy e közben az érzékek is élesítendők, meg a célban jelzett többi pont is elérendő, itt csak említeni akarom; mert bizonyítás ennek legalább is fölösleges.

Nézzük: mi a tantárgyak vagy egyéb tudományos könyvek elnevezésénél az általános szokás? Az, hogy a könyv mindig — legalább is a legnagyobb általánosságban — a könyv tartalmáról neveztetik el. A könyv tartalma által elérendő teljes vagy részleges célok nem szoktak a könyv vagy tantárgy czime-neveként szerepelni.

A népiskola azon tantárgya, a melynek alapján a gyermek lakóhelyi ismereteit rendezik, eddig ezt a címet viselte: beszéd- és értelem-gyakorlatok. Tehát nem a tartalomtól kapta a

nevét, hanem a földolgozása által elérendő cél egy részétől. Ugyanis azzal, hogy a gyermek lakóhelyi ismeretei rendeztetnek, értelme erősödik, mert képzetek tisztulnak, tiszta képzetek szaporodnak. A tiszta képzetek szaporodása, s az ilyen képzetekkel való szellemérlelő műveletek (associatio, abstractio) pedig a tisztult képzetek szaporodása által bővült szókészlet egymáshoz való logikai viszonyításában a (beszédben) is gyakorolják a gyermeket. Ámde nem csupán ez a célja ennek a tárgynak! Fönnebb ezt már láttuk.

Ebből aztán igen sok ferde nézet származott, a mely ferde nézetek idővel, mint az élősdinövényzet, körül övezvén a tantárgyat, lassankint megöléssel fenyegetik. Mert részben ez okozta azt, hogy e tantárgy pusztá fecsegéssé vált sok helyen; másutt pedig, az ettől való félelem következtében, az ellenkező hibába estek. Ezzel a pár sorral itt csak a tantárgy helyes címének fontosságát akartam jelezni; az olvasót kérem, elmélkedjék tovább e pont fölött, s látni fogja, milyen fontos tételt tárgyalnak e sorok.

Tehát e tantárgy czime nem lehet: beszéd- és értelemgyakorlatok.

Azt a könyvet, a melyből a vallást tanulják, vallástalannak nevezik helyesen. (Hivatalos czime ugyan ennek is rossz ma még: *Katekizmus*.) Az a könyv, melyből a tanuló e haza földjét stbit tanulja: Magyarország földrajza, a melyből Európát ismeri meg: Európa földrajza nevet visel. A mely tantárgy a magyar nemzet történelmét tanítja: Magyarok története nevet kapott; annak a könyvnek pedig, a melyik a világ összes nemzeteinek történetét foglalja magában: Világtörténet a neve. A számolásra tanító könyv neve: Számtan; a mérést tanítóé: Mérestan. Röviden: a legtöbb tárgy a tartalmától nyeri nevét és nem a céltől, mely általa elérhető.

Ha ezt alkalmazzuk a mi tantárgyunknál is és a nevet nem a cél egy részéből meritjük, hanem attól az anyagtól, a melyet a tantárgy — a célok eléérése érdekében — fellel. tantárgyunkat csakis *lakóhelyi ismereteknek* nevezhetjük.

És ha így nevezzük e tantárgyat — mivel a gyermek magával hozott lakóhelyi ismereteit öleli föl — nem fogjuk összezavarni a célt az eszközzel. A tanítók nagy többsége az első pillanatra látni fogja, hogy e tantárgy keretében 1. a lakóhelyi ismeretek fölüjításáról, kiegészítéséről, javításáról és rendszeréről lévén szó, 2. a cikk elején jelzett célt elválasztva az anyagtól, külön megfigyelni, szem előtt tartani képes lesz. Vagyis: ez által külön kidomborodik a) a *tananyag* és külön kiemelkedik b) a *tan célja*. A mint az eddigi zavarok eddig e kettőnek összekuszálásából eredtek, ha külön megfigyeltetni képesek leszünk, eszméink e téren tisztulni fognak.

A beszéd- és értelemgyakorlatokat ne nevezzük többé e neven, mert ez helytelen: *e tantárgy helyes neve: lakóhelyi ismeretek.*
Dreisziger Ferencz.

A Szent-István-Társulat közgyűlése.

A társulati tagok rendszeresen érdeklődéssel várják az igazgatói jelentést, mert abban találják feltüntetve kézzelfogható adatokban a Társulat egy évi működését. *Dr. Kiss János* társulati igazgató mint minden évben, ugyezzal is igen becses adatokban világosította meg a Szent-István-Társulat hasznos működését a kath. kultúra terén. A jelentésből adjuk a következőket:

I. A Szent-István-Társulat tagilletményei. Felsorolja a jelentés részletesen az 1896. évre tagilletményül adott könyveket. Majd jelenti, hogy jelen évre, 1897-re, a következő kiadványok fogják kepezni a tagilletményt:

1. A Katholikus Szemle 5 füzetben, körülbelül 50 ívnyi terjedelemben, dr. Mihályfi Akos ur szerkesztésében.

2. A Tudományos és Irodalmi Osztály által íratott »A honfoglalás emléke« cz. munka, mely a következőket tárgyalja: A honfoglalás története. Vallási viszonyok a honfoglalás korában. A magyarok ősi államszervezete. Műemlékek a honfoglalás korából. E művet dr. Timon Akos, mint a II. szakosztály előadójanak szerkesztése és közreműködése mellett dr. Balics Lajos, dr. Czobor Béla és dr. Pauler Gyula osztálytagok írják.

4. Végül a Társulati Értesítő, dr. Gyürky Ödön ur szerkesztésében.

II. Népiskolai tankönyvek és iskolai szerek-ről így számol be a jelentés:

1. Az elmúlt év folyamán megjelentek a Mócsy-Petrovác-Walter-fele II. és III. olvasókönyvek, a Bárány-félék átdolgozásai, új ABC-seinkhez hasonló szép kiállításban, kepekkel díszítve; a IV. és V. olvasókönyvek pedig munkában vannak.

2. A Schultz-fele új német ABC-ből egy kisebb kiadás is kikerült sajtó alól.

3. Az igazgató-választmány 1896. november hó 26-án tartott ülésében elhatározta, hogy Gondos József »A szülőhely és Somogy megye földrajza« cz. szakkönyvecskejét kiadja; a mű jelenleg sajtó alatt van. Ezzel a Társulat az elemi iskolai szakkönyvecskek kiadásának terére lépett, mert ilyenek kiadását a kedvezőbb helyzetben levő iskolák tanítói csaknem kivétel nélkül kívánják.

4. Irkainkból 1896-ban 165.200 példány kelt el, de e legkitünőbb irkák megérdemelnek, hogy évenként 1—2 millió példányban fogyjanak.

5. A Társulatunknál működő tankönyvvizsgáló-bizottság az elmúlt év folyamán 2 ülésben megbirált 35 könyvet és tanszert, ezekből jóváhagyott 14-et.

III. A katolikus szellemű kisededóvónők-képzők és kisededóvónók részére pályázat útján »Kisedednevelés és módszertant« íratott a Társulat. A Számord Ignacz esztergomi kisededóvónők-képző igazgató által irt, 3 füzetre, 22¹/₂ ívre terjedő mű immár kikerült sajtó alul, hogy a Szent-István-Társulat szellemét, a katolikus vallásos és magyar hazafias szellemet a kisededóvónók útján a kisededek lelkébe átönteni segítsen.

IV. Az Ember Károly elemi- és polgár tanítók-képző-tanár szerkesztése mellett megjelent »Népnevelő« t. amelyet a Szent-István-Társulat óriási áldozattal 6000-nél több róm. kath. népiskolának ingyen küld meg, nagy tetszéssel és hálával fogadta s mindinkább megkedveli a tanítótság s bár még mindig nem értük el általa eléggé a kitűzött célokat s nevezetesen nem dicsekedhetünk azzal, hogy a »Népnevelő« ingyenes szétküldése óta a tanítók nagy számban sorakoznának Társulatunk köré, reméljük mégis, hogy idővel létrehozza a szoros kapcsolatot, mely a Társulat és a tanítótság közt mind a kettő érdekében szerfölött kívánatos.

A »Népnevelő« az elmúlt évben kiváló módon munkálta hivatását, mikor mint a kath. tanítók I. országos nagygyűlésének hivatalos közlönye ennek érdekében működött, szerkesztőjében meg éppen világi elnököt adott a kongresszusnak.

V. Az ifjúsági iratok készlete az elmúlt évben Kaposi József hitoktató szerkesztése mellett a következő öt kötetkével gyarapodott:

Márta naplója. A torony története. Gonosz idők. Viragesokor. Levelek az első szent áldozás után. Az örök lámpa. Új kiadást nyert a nagyon kedvelt Seeburg Egyiptomi József.

Sajtó alul már kikerültek, de az idei könyvpiaiczra vannak szánva a következő ifjúságiak: Büttner Lina. Testvérek vagyunk, Büttner Julia. Az édes mostoha. Két fiu története.

(Folyt. köv.)

VEGYESEK.

A hercegprímás adománya. A biboros hgyprímás Ö Emjának a tanügy iránt való újabb bőkezűségéről értesíthetjük olvasóinkat. Ugyanis folyó hó 25 én értesült Süttő község Ö Eminenciája ama nagyszerű adományáról, hogy a süttöi rkath. iskola ezéjlára egy 1600 □-öles telket a Fő-úton a rajta levő épülettel együtt oda ajándékozott. Az ajándékozási okmány Ö Eminenciája sajátkezű aláírásával s a vallás-és közoktatási miniszter jóváhagyásával látatott el és így a telek jelenleg a süttöi róm. kath. iskola tulajdonát képezi.

A Szent-István-társulat tudományos és irodalmi osztálya megtartotta felolvasó ülését, a tagok nagy részvétele mellett. A folyó ügyek elintézése után *Pintér Imre* dr. olvasta föl ér-

tekezését: »*Szent Bernárd és a képzőművészetek.*» Felolvasó Szent Bernárd viszonyát világítja meg a képzőművészetekhez. Azon sajátos jelenséget, hogy Szent-Bernárd oly élesen támadja meg Apológiájában a képzőművészeteket, különösen a clugoryi remekműveket, az értekező különböző okokból, de főképpen abból magyarázza, hogy Szent-Bernárd idealizmusa és az azonkori romtis művészet jellege között fölötté nagy volt az ellentét. Szent-Bernárd elvén nyugszik a eziszterciek középkori egyszerű, igénytelen, de azért hatásos, igazán keresztény művészete. A másik felolvasó *Demkó György* dr. volt, ki »*A gyermek vallása*« cimen egyházi értekezését olvasta föl.

Kitüntetett tanító. A lippai polgári és népiskolai gondnokságnak márczius 24-én tartott ülésében Grosz József dr. apátplébanos, mint gondnoksági elnök, *Schäffer* György ottani népiskola igazgató-tanítónak a magyar nyelv terjesztése körül kifejtett buzgalmát és eredményteljes tanítási működését szép beszédben méltatva, átnyújtotta neki a kultuszminiszter elismerő levelét és ötven forint jutalomdíját. A közbeesülésben álló iskolaigazgató meghatottan mondott köszönetet az elismerésért és kijelentette, hogy jövőben a hazafias magyarságnak kíván szerény harcosa maradni Szünni nem akaró eljenzés követte beszédét.

Tizennyolcezer forintos alapítvány. Ritka nagvlelkűségnek adta legutóbb fényes tanujelét *Troll* Ferencz nagyprépost, pécsi káptalani helynök. M. hó 24-én 9 drb. egyenkint 2000 frt névértékű »Pécsi takarékpénztári részvényt« helyezett el pécs-egyházmegyei alapítványi hivatalnál örök alapítványképpen. A 18.000 frtos alapítvány a következőképp oszlik meg: 2000 frt az egyházmegyei római katolikus tanítók jutalmazására már régebbi 20.000 frt »*Troll* Ferencz alapítvány« cimen, mely összeg az alapító halála után az egyházmegyei működő papok segélyezésére már régebbi 24.000 frtos alapítványa kiegészítésekképpen, a római katolikus tanítók segélyezésére előbbi alapítványának kiegészítésére s a leányiskolával kapcsolatos nagymányoki apáczaárda java talamazására fordítandó. Megjegyzendő, hogy a részvények tényleges értéke jelenleg körülbelül 27—30.000 frt.

Az elaggott tanítók segélye. Az ezredévi emlékünnepe alkalmából számos kérvény küldetett s küldetik még mindig a képviselőházhoz az iránt, hogy a milleniumhoz fűződő intézkedések közé vétessék fel az oly elaggott tanítóknak nyugdíjban való részesítése is, akik nem voltak felvehetőek az országos tanítói nyugdíjintézetbe. A főnálló törvény ugyan nem engedi meg ennek a kérésnek teljesítését, de a közökt. kormány mégis gondoskodni kíván az illetők helyzetének legalább részben való javításáról. *Wlassics* Gyula dr. kultuszminiszter ugyanis már az idén is 10.000 forintot szándékozik fordítani oly agg tanítók segélyezésére,

akik az 1875. XXVII. t.-cz értelmében nem voltak fölvehetőek az országos tanítói nyugdíjintézet tagjai közé s mint ilyenek minden támasz és segély nélkül, vagy aránytalanul csekély nyugdíjjal súlyos nélkülözések közt töltött hosszú tanítói pályájuk végén a megélhetés gondjaival küzdenek.

Idegesség a családi életben. Manapság már annyira vagyunk az idegességgel — így kezdte *Laufenauer* professzor a Szabad Lyceumban előadását — hogy nemcsak egyes emberek vannak idegesek, hanem vannak ideges családok. A családi életben háromféle fajtáját különböztethetjük meg ennek, a családi boldogságot gyilkoló bajnak: 1. A férfiak idegességét, 2. a feleség idegességét, 3. A gyermekek idegességét.

Az országos polgári iskolai egyesület m. szombaton gyűlést tartott. A kultuszminiszter országgyűlési beszédének azt a részét, mely a polgári iskolai reform kérdésénél a tanárok törekvéseit támogatja, a közgyűlés örömmel fogadta és örömeinek jegyzőkönyvben kifejezést is adott. Megállapították a hétszázalékos polgári iskola általános tervét is, a mely a nemzeti műveltséghez szükséges tárgyakon kívül a reáltárgyakra is kiterjed. Elhatározták, hogy a felekezeti és községi polgári iskolai tanárok ötödéves korpótlekának általános behozatalát fogják sürgetni és kérni fogják, hogy a közoktatási tanács foglalkozzék végre a polgári iskolák ügyével is.

»Fölös« tanítót kerestek. Ellenden (Baranya-m.) a napokban tartották meg a kántorválasztást, melyre több vidéki pályázó jelent a községben. Választás után a tanítók ebédhez ültek egy kollegájuk házában. Ebédközben észreveszik, hogy négy szürös atyafi ballag el az ablak előtt. A helyettes tanító azonnal kiment az idegenekhez, tőlük megtudandó, mi járatan jöttek. A négy tagból álló küldöttség szónoka, mint a *P. K.* írja, következőleg adta elő mondkáját: »Kérem alásson, mi Magyar-Sórós község küldöttei vagyunk: miután megtudtuk, hogy itt Ellenden ma tanítóválasztás van, eljöttünk azon szándékkal, ha talán egy *fölös* tanító volna, azt mi elvinnénk hozzánk Magyar-Sórósra.« És a sórósiak csakugyan jó szimatoltak, mert tényleg két fölös tanító volt jelen, olyanok tudniillik, a kik az ellendi választásnál kisebbségben maradtak. De egyikük sem könyörült meg a deputáció kérelmén, hanem hazamentek eddigi állomásukra. Ez az eset is élenken bizonyítja, hogy a nép tényleg még ma is lelkesül az iskolaügyért. Valóban, ideje volna a tanítóhiány megszüntetéséről gondoskodni; mer bizony napról-napra több iskola áll tanító nélkül.

Egyházi szerek, zászlók, miseruhák, műhímzések, stáció- és oltárképek, csillarak, fesherneműek, kegytárgyak, képek és könyvek beszerzésére ajánljuk Szüts és Társa, a bibornok-érek és Magyarország hercegprimásának udv.

szállítói Budapesten, IV., Kossuth Lajos-utca. Arjegyzeüket kívánatra bérmentve küldik.

RÖVID HIREK. *Beküldött:* A nagybesztróvani kántortanítói állomást 9 pályázó között *Lokotka István* szobotísi k. tanító nyerte el. — *A nagyváradai püspök születés napja.* Schlauch Lőrincz dr. bíboros, nagyváradai püspök márczius 27-én ülte meg a 73 ik születésnapját. Az ősz bibornokot, kinek az Urísten megadta azt a ritka kegyet, hogy jó egészségben éri meg immár 50 éves áldozári jubileumát, az egész kath. egyház egy szívvel-lelekkel üdvözölte születésnapján és kérte Istent, hogy még sokáig friss erőben tölthesse be magas állását. — *A Kegyes-tanítórend ünnepe.* Most van háromszáz éve annak, hogy a kegyes-tanítórend alapítója kalazanti szent József megnyitotta Rómában első iskoláját, mely böcsője lett az immár három századot megért rend nagyszámu iskoláinak. Ezt az évfordulót ünnepelte meg a napokban a kegyes tanítórend budapesti hittudományi és tanárképző intézetében fennálló *Akadémia Kalazantina*, a rend fiatal tanárjelöltjeinek egyesülete, mely ez alkalomból fényesen sikerült díszülést rendezett. — *A nyitrai püspök jötekménye.* Bende Imre nyitrai püspök 1500 forinttal járult hozzá a vágpodhragyi kántortanítói lak s az iskola építési költségeihez. A püspöknek e nagylelkűségéért a podhragyi iskolaszék nevében Janecz Ferencz plébános és Szüksák Antal tanító mondott köszönetet. — *Emberbaráti iskolák alkalmazottai* is alakítanak legközelebb egyesületet a fővárosban. Az alakulás és az alapszabályok megvitatása czéljából az előkészítő bizottság ápril 19-ére, husvét hétfőjére értekezletre hívja össze az alakuló egyesület iránt érdeklődőket. — *A tanügyért* hogy mennyit tett eddig is Firczak Gyula munkácsi e. m. püspök ur O méltósága, azt lapunknak igen sok esetben volt alkalma örömmel konstatálni. Most ugyan csak így nem eszelekedetről kell megemlékeznünk. Egyánis legutóbb az ungvári főgymnásiumi ifjuság jutalmazására 100 frankot, a papnevelő intézet egyházi-irodalmi iskolájának 60 frankot és a tanítóképző-intézet novendekének jutalmazására 40 frankot kegyeskedett adományozni. — *Állandó népnevelési bizottság.* Pestvármegye székházában értekezlet volt egy állandó népnevelési bizottság megalakítása tárgyában. Csávolszky kanonok és a tanfelügyelő lelkes indítványára, kimondták, hogy a bizottságot az ápril 12-én tartandó megyegyűlésen alakítják meg lelkes tanügybarátokból. S ez azután a maga körében főkbizottságokat alkot, melyek községenként terjesztik a bizottság eszméit. — *Az Aquinói Szent-Tamás-társaság* a Szent-István-Társulat gyűléstermében rendes havi felolvasó ülést tartott, melyen a folyó ügyek elintézése után Surányi János dr. győri kanonok rendes tag tartotta meg székfoglaló értekezését Aquinói-Szent-Tamás és Comte Ágost az emberi ismeretek határáról czimmel. Az egyházirodalom terén országos hírű tudós kanonok kitűnő értekezésében összeállította a két nevezett bölcseleti ismeretani elveit és kimutatta, hogy az ismeretszerzésnek Comte által leállított határai önkényesek, az emberi érzelmet kiesnylik s ugy a tudományok történetével és jelen állapotával, mint az emberek közös meggyőződésével ellenkeznek. A felolvasást a megjelent tagok élénk tetszéssel fogadták.

Szerkesztői üzenetek.

L. R. Borzón. A kért választ levélben adtuk. — G. Ny. Bajom. Kérdésire a küldött véleménynyel feleltünk. — Sz. I. Bussa. Részvétellel vettük az értesítést. Üdvözlöt. — A I. Brassó. Még mindig vannak régebben kiadott cikkeink, e miatt kis türelmet kérünk. A jövő számban okvetlenül megkezdjük. — Sz. J. Privigye. Kiszedve áll. Üdvözlöt. — Sz. K. Pötréte. Több ily tárgyú cikk vár közlésre. Igéretet nem tehetünk. — F. M. A nagym. püspöki kar által kiadott rendszabályokban megtalálja a kellő utasításokat. Megrendelhető a Szent-István-Társulat ügynökségénél Budapesten, Királyi Pál-utca 13. Ára 70 kr. 2. Csak az oklevél megszerzésétől 1895-től lett rendes tanítónak, szolgálati éveit a törvény csak ettől az időtől ismeri el.

3. Errol világosan szól a törvény. — Cs. I. Gy. Zamárdin. Azon leszünk, hogy kívánságát mielőbb teljesítsük. — M. K. Ny. Komjáth. Kath. iskolában csak a Szent-István-Társulat kebelében működő tankönyvbíráló bizottság által approbált könyvek használhatók. E könyveket a társulati tankönyvjegyzékben találja, melyek közül a tanító véleményezése alapján az iskolaszéki elnök, plébános igazgató előterjesztésére az iskolaszék határozatilag tesz kijelölést. Az iskolaszék határozata az egyházmegyei hatóság jóváhagyásával nyer megerősítést. Így tehát láthatja, hogy a tankönyvek megállapításához a jegyzőnek, mint jegyzőnek semmi köze. A tanfelügyelő meg csak azt ellenőrzi, hogy tiltott könyvek ne használtassanak. A magyar olvasás-írás az ezezra kiadott tankönyv alapján tanítandó. A tankönyvjegyzékben, avagy a Társulat hirdetéseiben talál ily alkalmas könyvet. Nézze át a hirdetéseket. — N. K. Csakony. Forduljon felvilágosért a szolgabírói hivatalhoz. Katonaügyekben ott nyerhet legalaposabb felvilágosításokat. — H. I. Jánosrét. Szolgálati éveit csak 1895-től kezdőleg érvényesek. — Iskolaszék. Ötvöskönyvi. Eljárásunk a kéredezett ügyben s az eredményről levéllapon értesítjük. — H. Gy. U. Levelére a jövő számban felelünk.

Felelős szerkesztő: **Ember Károly.**

Pályázatok.

Esztergomi érseki megye.

A komjáti esperesi kerülethez tartozó fakóbükki éneklésztanítói állomás törvényes üresedésbe jöven. arra ezennel pályázat hirdettetik. 2 szobából álló lakás s kertén kívül a javadalom jövedelme a következő: 1. Állami segély 224 frt. 2. A hitközségtől 6 köböl malé a 4 frt 24 frt. 3. 10 köböl föld bérleti jövedelme 10 frt. 4. A hitközségtől tanítási díj 30 frt. 5. Stólajjövdelem 12 frt. Összesen: 300 frt. Ez összeg azonban rövid időn át államségélylyel 400 frt-ra fog kiegészítettetni. Felhivatnak az ezen állomást elnyerni óhajtó okleveles éneklésztanítók, hogy a megyés püspök úr 6 méltóságához intézett s kellőleg felszerelt kérvényeikkel f. évi április hó 8-án délelőtt 8 órakor alulrott hivatalnál megjelenjenek. Balogh Mihály kerületi esperes.

A szobotísi róm. kath. kántortanítói állomás megüresedvén, arra f. évi április hó 22-re pályázat hirdettetik. Jövedelme: a hitközségtől 294 frt 78 kr., a tanulmányi alaptól 51 frt 60 kr. alapítványokból 13 frt 58 kr., templom pénztárból ostvasütésért 10 frt, úrbéri váltáság évi kamatja 2 frt, stólából körülbelül 50 frt, iskola-fűtésre 36 frt, 3 hold szántóföld, 3 hold legelő és kis kertek használati joga, a helyi plébánostól 6 pozs. mérő rozs; kinek csinos írása van, biztos évi 120 frt, irodai mellékjövdelemre számíthat, lakása: 2 szoba, konyha és kamara Tannyelv: magyar és parale német és tót. A pályázók felszerelt folyamodványukat alulirothoz küldjék be. Szobotíston (Nyitramegye) 1897. évi márczius 30-án. Szeghy László, iskolaszéki elnök.

Munkácsi gör. kath. egyházmegye.

A kustánfalvi főkegyház görög kath. éneklésztanítói állomás törvényes üresedésbe jöven, arra ezennel pályázat hirdettetik. Egy szobából álló lakás, konyha és melléképületből áll és a 849⁰ól kerten kívül, a javadalom következő: 1. a községtől tanításért 100 frt. 2. 4 hold 649⁰ól szántóföld jövedelme 17 frt 70 kr. 3. 8 méterm. tengeri 32 frt 80 kr. 4. tűzifa 16 frt 50 kr. 5. stólajjövdelem 12 frt és ezenkívül 6. 221 forint államségély összesen 400 frtból áll. Felhivatnak ezen állomást elnyerni óhajtó gk. okleveles éneklésztanítók, mely szerint megyés püspök úr 6 méltóságához intézett kellőleg felszerelt kérvényeikkel f. évi április hó 11-én délelőtti 9 órakor a Podheringi lelkeszi irodában megjelenésre. Hudáky Emánuel Podheringi gk. lelkeszt, iskolaszéki elnök.

1. A beregmegei iglénézi görög kath. éneklésztanítói állomásra pályázat hirdettetik. Jövedelme következő: 1. Lakás, gazdasági épületek meglehetősen karban és jó belsőségen kívül; 2. Állami segély czimen 188

frt. 3. Hitközségtől 40 frt. 4. Párber 9 köböl tengeri 36 frt. 5. Jó minőségű és vegyes művelés alatt levő földek, fajzás, legeltetés és makkoltatás, stóla együtt megfelel 36 frt. Összesen: 300 frt. Ezen állomást elnyerni óhajtó éneklész-tanítók rendszeresen felszerelt kérvényeikkel a püspök Ó Méltóságához czimezve Iglenczen az iskolában f. évi április hó 14-én jelenjenek meg.

II. A szent-miklósi esperesi kerülethez tartozó szidorfalvai és fedelesfalvai éneklész-tanítói állományokra, melyek jövedelme évenként 400—400 fittal van összekötve, pályázat hirdettetik. Ezen állományok bármelyikét elnyerni óhajtó okleveles éneklész-tanítók a püspök Ó Méltóságához czimzett kérvényeikkel Puzuyák falván f. évi április hó 15-én jelenjenek meg. Zichor Pál esperes.

A felső-kis-bisztrai Bereg megye éneklész-tanítói állomásra pályázat hirdettetik. Ezen állományon az éneklész-tanító fizetése és jövedelme: 160 frt, az államsegély 140 frt. A pályázni óhajtó okleveles éneklész-tanítók urak felkértenek, hogy folyamodványaikat a szükséges mellékletekkel, alulirothoz f. évi április hó 18-ig küldjék be. Alsó-Vereczke 1897. év márczius hó 30-án. Halaktovics Bertalan, ker. alesperes.

Nyitrai egyházmegye.

A puchói róm. kath. iskolánál tanítói állomás megüresedvén, a melyre f. évi április hó 22-ére pályázat hirdettetik. Jövedelme: a hitközségtől 298 frt 36 kr., a Palugyay alapítványból 82 frt 64 kr., a Marczibányi alapítványból 19 frt. Összesen: 400 frt. Ezenkívül 8 méter fa és szabad lakás. Megkivántatik magyar és tót nyelv ismeret, oklevél és személyes megjelenés. Kelt Puchón, 1897. márczius hó 23-án. Dermisek Pál plébános és iskolaszéki elnök.

Rozsnyói egyházmegye.

A tornai községi ujonnan szervezett kisedővönői állásra pályázat hirdettetik. Pályázni szándékozók felhivatnak, hogy törvényszerű képesítéssel (oklevél) s egyéb okmányokkal felszerelt kérvényeiket folyó évi április 20-ig a tornai plébánoshoz, mint az óvodabizottság elnökéhez adják be. Javadalmazás: 300 frt évi fizetés, két szobából álló lakás, fűtés és világítás. Kelt Tornán, (Abauj-Torna) 1897. márcz. 29-én. Mohler Károly, óvodabizottsági elnök.

Pécsi egyházmegye.

A herczeg-szőllősi róm. kath. kántortanítói állomásra a pályázati határidő, a 11-ik számban közölt díjlevél alapján, április 11-ig meghosszabbítatik. Személyes megjelenés kívántatik.

Vácsi egyházmegye.

Pest megyei Abonyban róm. kath. tanítói állomásra pályázat hirdettetik. Fizetése: 340 frt, lakás és kertiletmény czimen 60 frt. Kérvények főtiszt. Dolenszky Imre esperes urhoz Tószegre küldendők április 10-ikéig.

A „Kath. Egyházi Zeneközlöny”

kiadóhivatalában

Budapest, V. Lipót-tér 9.

kaphatók a következő kiadványok: szertartások gregorianus dallamokkal ötvonas hangjegyekkel latin és magyar szöveggel; Virágvasárnapi barkaszentelés 26 kr. Nagypénteki istentisztelet 20 kr. Nagyszombati szertartások 60 kr. Feltámadás 10 kr. Keresztjári napi szertartás 30 kr. Buzaszentelő 30 kr. Régi magyar énekek orgonára: 4 nagybőjti ének 10 kr., 4 ének az Olivári Szentsegről 10 kr., 4 ádventi ének 10 kr., Stella Mária, ének Magyarország Nagyasszonyához, orgona kísérettel 25 kr. Vallásos és hazafias hymnus 30 kr.

Kedves kartársak! Teljesen ingyen adom jövőre: Tantum ergo. Kenyérzinben. Szűz Mária hazánk és még vagy 40 ének orgonakottáját, mely kizárólagosan énekeskönyvemnek melléklete. Könyveim elfogytak. Jövő kiadásom megbeesülhetetlen kincsként hozandja a ministrálás módjának két óra alatti megtaníthatását. Stampay, Köbölkút.

Orgona-építési műintézet.
RIEGER TESTVÉREK

Budapest, Garay-utcza 48.

Rieger testvérek Jágerndorfi (Osztr.-Szil.) cs. és kir. udvari orgona-gyárának fiókja. Legolcsóbb áron kiváló orgonákat szállítanak.

A czég 23 évi fennállása óta

540 uj orgonát

épített, melyek közül 186 esik Magyarországra, a többi Norvégiába, Németországba, Romániába, Orosz-, Olasz- és Törökországba szállítottak.

Orgona-árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Az 1885. és 1896. évi budapesti országos kiállításnál mint bíráló bizottság alelnöke „Versenyen kívül”.

Kitüntetések: **Ó FELSÉGE A KIRÁLYTÓL** ipari érdemekért: a legfelsőbb elismerés, a **Ferencz Józsefrend lovagkeresztje**, a koronás arany érdemkereszt és az arany érdemkereszt. Továbbá: Az állami aranyérem és az országos iparegyesület nagy arany díszérem stb. stb.

SCHUNDA V. JÓZSEF

cs. és kir. udv. hangszergyáros, zeneműkereskedő

Budapest, Magyar-utoza 18

a m. kir. Opera, az összes budapesti színházak, a m. kir. Zeneakadémia, Nemzeti zenede stb. stb. szállítója ajánlja mindennemű saját gyárában készült

réz-fuvó, fa-fuvó, vonó és ütő-hangszereit,

valamint saját találmányu javított és szabadalmazott

CIMBALMAIT pedállal és e nélkül.

Ugyszintén mindennemű valódi olasz és másféle igen tartós **húrokat** és mindenféle **hangszeralkatrészeket**, jótállása mellett azok jóságért, a csinos és tartos munkáért, valamint különösen a tiszta hangoláért.

ZENEMŰKERESKEDESEMREN

raktáron vannak a hazai és külföldi legjobb zeneirodalom összes termékei.

Arjegyzékek kivanatra ingyen küldetnek meg.

Hi iszik

Kathreiner-féle

Kneipp-maláta-kávét?

Mindenki

a ki igazán jó kávét szeret, a ki félti az egészségét és takarékos.

